

Sygn. akt II Ca 657/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 grudnia 2016 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Ewa Łuchtaj (sprawozdawca)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Marta Postulska-Siwiek

Sędzia Sądu Rejonowego Krzysztof Niezgoda (delegowany)

Protokolant Maciej Bielak

Po rozpoznaniu w dniu 29 grudnia 2016 roku w Lublinie

na rozprawie

rozpoznał sprawę z powództwa (...) (...) Funduszu Inwestycyjnego (...)w W.

przeciwko M. K.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 15 kwietnia 2016 roku, sygn. akt II C 757/15

uchyla zaskarżony wyrok w całości i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu Lublin-Zachód w Lublinie do ponownego rozpoznania pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 657/16

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 25 czerwca 2015 roku (...) (...) Fundusz (...) wnosił o zasądzenie od pozwanego M. K. kwoty 46.048,90 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztów procesu.

Pozwany uznał powództwo do kwoty 35.545,07 zł, w pozostałej zaś części wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 15 kwietnia 2016 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie oddalił powództwo (pkt 1) i oddalił wniosek powoda o zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu.

Wyrok powyższy zapadł na podstawie następujących ustaleń faktycznych:

W dniu 24 listopada 2010 roku pomiędzy (...) Spółką Akcyjną a pozwanym M. K. została zawarta umowa nr (...), na podstawie której Bank oddał pozwanemu do dyspozycji środki pieniężne w ustalonej umową wysokości, a pozwany zobowiązał się do zwrotu udzielonej kwoty pieniężnej z odsetkami w ustalonych terminach spłaty. Wobec niewywiązywania się terminowego przez pozwanego z warunków umowy, Bank złożył oświadczenie o wypowiedzeniu umowy, co doprowadziło do powstania wymagalności całej kwoty niespłaconego przez pozwanego kapitału wraz z kwotą odsetek umownych, stanowiących część odsetkową raty kapitałowo odsetkowej za okres obowiązywania umowy oraz odsetek karnych za opóźnienie naliczonych od zadłużenia przeterminowanego. W wyniku przekształceń

podmiotowych po stronie wierzyciela następcą prawnym stał się (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., który wystawił w dniu 31 lipca 2013 roku przeciwko dłużnikowi M. K. bankowy tytuł egzekucyjny nr (...). Na jego podstawie Bank żądał od dłużnika zapłaty kwot:

1. 36.633,30 zł z tytułu niespłaconego kredytu, wraz z odsetkami ustawowymi od kwoty 36.112,81 zł liczonymi dziennie od dnia 9 lutego 2013 roku do dnia faktycznej spłaty,
2. 481,42 zł z tytułu odsetek umownych, naliczonych zgodnie z Regulaminem Kredytu Restrukturyzacyjnego w wysokości 19,90 % w stosunku rocznym od kwoty 36.112,81 zł od dnia 25 listopada 2010 roku do dnia 8 lutego 2013 roku,
3. 39,07 zł z tytułu naliczonych opłat, zgodnie z Regulaminem Kredytu Restrukturyzacyjnego.

Opisanemu bankowemu tytułowi egzekucyjnemu została nadana klauzula wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego Lublin – Zachód w Lublinie z dnia 30 września 2013 roku, sygn. akt VIII Co 5309/13.

Na skutek przekształceń podmiotowych powód stał się następcą prawnym pierwotnego wierzyciela.

Powyższe okoliczności faktyczne Sąd Rejonowy ustalił na podstawie szczegółowo wskazanych dowodów dokumentów. Podkreślił również, iż okoliczności te nie były sporne.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo nie jest zasadne, gdyż powód nie ma interesu prawnego w dochodzeniu swojego roszczenia w postępowaniu rozpoznawczym.

Sąd Rejonowy odwołał się do bezspornego faktu wystawienia przez poprzednika prawnego powoda (...) Bank Spółkę Akcyjną w W. – bankowego tytułu egzekucyjnego zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (Dz. U. z 1997 roku, Nr 140, poz. 939, ze zm.) i zaopatrzenia go w klauzulę wykonalności. Wskazał następnie, że tytuł ten nie stanowi przeszkody do wszczęcia i ważnego przeprowadzenia rozpoznawczego postępowania cywilnego, gdyż nie korzysta z powagi rzeczy osądzonej. Stwierdził, że w wyniku poddania się egzekucji na podstawie przepisów Prawa bankowego dochodzi do nawiązania stosunku prawnego pomiędzy dłużnikiem, który składa oświadczenie o poddaniu się egzekucji a wierzycielem (bankiem), do którego oświadczenie to jest kierowane. Na podstawie tej czynności wierzyciel (bank) uzyskuje akt, który nadaje się do zaopatrzenia w sądową klauzulę wykonalności i który w dalszej konsekwencji uprawnia do skutecznego wszczęcia i przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego. Poddanie się egzekucji w trybie przepisów Prawa bankowego należy traktować jako czynność prawną, która stwarza upoważnienie do przymusowego dochodzenia obowiązku świadczenia z pominięciem cywilnego postępowania rozpoznawczego.

W ocenie Sądu pierwszej instancji powyższe prowadzi do wniosku, iż powód, jako wierzyciel dysponujący niekwestionowanym tytułem wykonawczym (bankowym tytułem egzekucyjnym zaopatrzonym w sądową klauzulę wykonalności), uprawniony jest do wszczęcia i prowadzenia postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikowi. Okoliczności tej nie zmienia fakt następstwa procesowego po stronie wierzyciela, gdyż przejęcie wierzytelności nie pozbawia skuteczności przedmiotowego tytułu wykonawczego względem nowego wierzyciela, zaś powód może uzyskać w trybie art. 788 k.p.c. tytuł wykonawczy na swoją rzecz, jako na następcy prawnego swojego poprzednika. Zdaniem Sądu Rejonowego, poddanie się egzekucji w trybie ustawy Prawo bankowe co do zasady pozbawia wierzyciela interesu prawnego w dochodzeniu w postępowaniu rozpoznawczym roszczenia, które zostało objęte oświadczeniem. Skutek ten uzależniony jest od tytułu wykonawczego, to jest zaopatrzenia bankowego tytułu egzekucyjnego w sądową klauzulę wykonalności. Wierzyciel traci bowiem interes prawny w wytoczeniu i popieraniu powództwa o świadczenie, ponieważ może korzystać z tytułu egzekucyjnego w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego. Tytuł ten, po zaopatrzeniu w klauzulę wykonalności, stanowi podstawę egzekucji świadczenia, co do którego dłużnik poddał się egzekucji. Egzekucja sądowa jest w tych okolicznościach trybem dochodzenia roszczenia. Z tych przyczyn, na skutek poddania się egzekucji w trybie ustawy Prawo bankowe po stronie wierzyciela odpada potrzeba poszukiwania ochrony prawnej na drodze postępowania rozpoznawczego. Ma to znaczenie również ze względu na bezpieczeństwo obrotu.

Gdyby bowiem, w powyższym stanie faktycznym i prawnym, dopuścić możliwość skutecznego popierania powództwa przez wierzyciela w postępowaniu rozpoznawczym, wierzyciel mógłby uzyskać drugi tytuł wykonawczy – wyrok sądu – dotyczący tego samego roszczenia. Sytuacja taka doprowadziłaby do powstania konkurencji tytułów egzekucyjnych, co stwarzałoby niebezpieczeństwo nadużyć w egzekucji. W obronie przed egzekucją dłużnik zostałby zmuszony do wytoczenia dwóch powództw opozycyjnych. W rezultacie zapadłyby dwa wyroki dotyczące wprawdzie innych tytułów wykonawczych, lecz odnoszące się do tego samego stosunku cywilnoprawnego. Według Sądu pierwszej instancji, powód odzyskałby interes prawny niezbędny do dochodzenia roszczenia w drodze postępowania rozpoznawczego w sytuacji, gdyby rozmiar dochodzonego roszczenia przewyższał górną granicę odpowiedzialności dłużnika wynikającą z oświadczenia o poddaniu się egzekucji. Taka sytuacja jednak w sprawie niniejszej nie zachodziła.

W konsekwencji Sąd stwierdził, że powód dysponuje tytułem wykonawczym w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, a tym samym uprawnieniem do realizacji swojego roszczenia w drodze sądowego postępowania egzekucyjnego, z pominięciem cywilnego postępowania rozpoznawczego. Jednocześnie Sąd uznał, że twierdzenia pozwanego dotyczące wysokości przeterminowanego zadłużenia nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, natomiast będą miały znaczenie w przypadku podjęcia przez pozwanego środków prawnych zmierzających do pozbawienia lub ograniczenia wykonalności bankowego tytułu wykonawczego. Okoliczności te byłyby przedmiotem ustaleń i rozważań w przypadku wystąpienia przez pozwanego z powództwem opozycyjnym, zwalczającym przedmiotowy tytuł wykonawczy.

Sąd Rejonowy odwołał się także do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 2015 roku stwierdzającego niezgodność z Konstytucją przepisów o bankowych tytułach egzekucyjnych (BTE) - art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (sygn. akt P 45/12), wskazując, że w jego uzasadnieniu Trybunał Konstytucyjny potwierdził, iż w okresie odroczenia przepisy o BTE (o ile wcześniej nie zostaną uchylone bądź zmienione przez ustawodawcę) powinny być nadal stosowane przez ich adresatów, w tym przez sądy.

Końcowo Sąd wskazał, że uznanie powództwa przez pozwanego co do kwoty 35.545,07 zł nie jest wiążące, zaś uwzględnienie stanowiska procesowego pozwanego prowadziłyby do niedopuszczalnej kumulacji tytułów wykonawczych.

Apelację od tego wyroku wniósł powód (...) Wierzytelności (...) Fundusz (...)w W., zaskarżając wyrok w całości.

Skarżący zarzucił:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 96 oraz 97 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym przed dniem 26 listopada 2015 roku) poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, co objawiło się w przyjęciu, że singularny następca banku – nabywca wierzytelności wynikającej z umowy kredytu, który sam bankiem nie jest, nie ma interesu prawnego w wytoczeniu powództwa i uzyskaniu nowego tytułu wykonawczego, bowiem może złożyć wniosek o wszczęcie egzekucji na podstawie szczególnego tytułu prawnego w postaci zaopatrzonego w klauzulę wykonalności bankowego tytułu egzekucyjnego i na egzekucyjnego i na tej drodze zaspokajać swoje roszczenie, podczas gdy możliwość wystawienia niejurysdykcyjnego tytułu egzekucyjnego w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego była szczególnym uprawnieniem ekskluzywnie przysługującym bankom, powód zaś, będący funduszem sekurytyzacyjnym, nie może na takim tytule uzyskać klauzuli wykonalności na swoją rzecz na mocy art. 788 k.p.c., a w celu dochodzenia swoich roszczeń musi uzyskać nowy tytuł egzekucyjny w postaci wyroku bądź nakazu zapłaty;

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 509 § 2 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, objawiające się w przyjęciu, że wraz z nabytą wierzytelnością, powód nabył prawo do wszczęcia egzekucji w oparciu o szczególny, niejurysdykcyjny tytuł wykonawczy (bankowy tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności), podczas gdy uprawnienie to wynikało z przepisów Prawa bankowego i immanentnie związane było z prowadzeniem działalności gospodarczej w formie banku, nie zaś z wierzytelnością wynikającą z umowy kredytu, nie mogło więc zostać nabyte przez powoda wraz z roszczeniem pieniężnym; w konsekwencji tak błędnie dokonanej

wykładni prawa materialnego Sąd przyjął, że powód nie ma interesu prawnego w wytaczaniu powództwa, skoro może uzyskać na swoją rzecz klauzulę wykonalności na mocy art. 788 k.p.c.;

III. naruszenie przepisu prawa procesowego z art. 213 § 2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie oraz zignorowanie przez Sąd wyraźnego i niebudzącego żadnych wątpliwości uznania powództwa przez pozwanego, które nie było sprzeczne z prawem, zasadami współżycia społecznego ani nie zmierzało do obejścia prawa.

Wskazując na te zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 46.048,90 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z uiszczoną opłatą skarbową od pełnomocnictwa, a nadto o zasądzenie na rzecz powoda od pozwanego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja powoda zasługuje na uwzględnienie, jakkolwiek nie jest możliwe uwzględnienie wniosku o wydanie przez Sąd drugiej instancji orzeczenia reformatoryjnego, natomiast konieczne jest uchylene zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania z uwagi na nierozpoznanie przez ten Sąd istoty sprawy (art. 386 § 4 k.p.c.).

O nierozpoznaniu istoty sprawy można mówić wówczas, gdy sąd nie odniósł się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania, albo merytorycznych zarzutów strony, uznając bezzasadnie, że nie jest to konieczne z uwagi na istnienie przesłanek materialnoprawnych lub procesowych unicestwiających roszczenie (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2016 roku, II CZ 96/16, Lex nr 21123008, czy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2015 roku, V CZ 63/15, Lex nr 1956359).

W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy zaniechał ustalenia okoliczności faktycznych związanych z istnieniem i wysokością roszczeń powoda względem pozwanego oraz oceny materialnej zasadności tych roszczeń, przyjmując, że powód nie ma interesu prawnego w żądaniu zasądzenia od pozwanego tych należności, gdyż jego poprzednik prawny (bank) uzyskał tytuł wykonawczy (bankowy tytuł egzekucyjny zaopatrzone w sądową klauzulę wykonalności) i powód może wystąpić o nadanie klauzuli wykonalności przedmiotowemu tytułowi egzekucyjnemu na swoją rzecz na podstawie art. 788 k.p.c.

Wskazać zatem trzeba, że stanowisko to jest oczywiście błędne w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, zgodnie z którym nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu na rzecz następcy prawnego pierwotnego wierzyciela (banku) możliwe jest tylko wówczas, gdy nabywca tej wierzytelności jest również bankiem. Nie można natomiast na podstawie art. 788 k.p.c. nadać klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu na rzecz innego wierzyciela niż bank, w tym na rzecz funduszu sekurytyzacyjnego (por. np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2014 roku, III CZP 46/14, OSNC 2015/4/42, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2011 roku, V CSK 312/10, Lex nr 864023, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2009 roku, IV CSK 422/08, OSNC-ZD 2010/2/36, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2006 roku, III CZP 129/05, OSNC 2007/1/4, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2004 roku, III CZP 9/04, OSNC 2005/6/98).

Tym samym, niezależnie od tego, że ustawą z dnia 25 września 2015 roku o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1854) uchylono przepisy o bankowym tytule egzekucyjnym, postanawiając jednak, że bankowy tytuł egzekucyjny, któremu nadano klauzulę wykonalności na podstawie przepisów dotychczasowych, zachowuje moc tytułu wykonawczego także po wejściu tej ustawy w życie (por. art. 11 ust. 3 tej ustawy), Sąd Rejonowy błędnie przyjął, że zachodzi przesłanka unicestwiająca roszczenia powoda dochodzone w niniejszej sprawie.

Powyższe uchybienie stanowi o nierozpoznaniu istoty sprawy i skutkuje uchynieniem zaskarżonego wyroku oraz przekazaniem sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 4 k.p.c.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy dokona oceny roszczeń powoda, ustalając, czy istnieją i w jakiej wysokości oraz odnosząc się do stanowiska pozwanego wyrażonego w odpowiedzi na pozew w odniesieniu do żądania skapitalizowanych odsetek, a także podda ocenie oświadczenie pozwanego o częściowym uznaniu powództwa w kontekście przepisu art. 213 § 2 k.p.c.

Stosownie do wyniku sprawy Sąd Rejonowy orzeknie także o kosztach procesu, w tym o kosztach niniejszego postępowania apelacyjnego.

Zanim jednak Sąd to uczyni winien zbadać w pierwszej kolejności, czy istotnie pozwany złożył odpowiedź na pozew, w którym uznał powództwo, gdyż okoliczność ta budzi pewne wątpliwości Sądu Okręgowego. Wynikają one z porównania podpisu pozwanego pod odpowiedzią na pozew z jego podpisami na umowie kredytowej, aneksie do tej umowy oraz w dowodzie osobistym i prawie jazdy pozwanego (k. 58, 60 akt sprawy niniejszej oraz k. 4 i 16 akt sprawy VIII Co 5309/13) i z podpisem osoby, która jako dorosły domownik odebrała odpis pozwu (dowód doręczenia k. 73), a także z faktu, iż pozwanemu nie została osobiście doręczona żadna korespondencja w niniejszej sprawie, gdyż dwukrotnie jej odbiorcą był dorosły domownik, zaś w pozostałych przypadkach dochodziło do doręczenia zastępczego w trybie art. 139 § 1 k.p.c.

Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji.